
Namen en Cultuur

Naambestanden

Gerrit Bloothoof

Naambestanden

Aantallen namen in NL

- Straatnamen: 110.000
- Plaats-, veld- & waternamen: 30.000
  - microtoponiemen > 400.000
- Familienamen: 314.000
- Voornamen (enkel): 500.000
- Bedrijfsnamen: >1.000.000

Vergelijk van Dale: 268.000 woorden

Namenboeken

---

verklarend

- Plaatsnamen 2006: 7.000 namen
- Familienamen 1885: 12.000 namen
- NFD: 100.000 namen
niet alles verklaard
- Voornamen 1964/2004: 20.000 namen
- Alleen meestvoorkomende spellingsvarianten
- Weinig recente eigennamen, en zeker weinig niet-Nederlandse

Lexiconstructuur

voornamen

Hedser, Hedsert; m.

Hedzerika, Hedzerina; vr.

Fri. naam. – De oorsprong van deze naam is niet duidelijk (zie W. de Vries, *Friese persoonsnamen*, blz 127). Het eerste lid is mogelijk *Hed-*, *Hade-* 'strijd' (zie *hade-*), het tweede *-ger* 'speer' (zie *-ger-*); zie ook *Esther* en *Hidser*.

mist:

- Oude schrijfwijzen, datering, plaats
  - *voor interpretatie*
- Modern gebruik, aantallen, plaats
  - *voor huidig belang*

Lexiconstructuur

plaatsnamen

Nieuwehorne [gem.: Heerenveen, Fr]

1408 *Nye Hoerne*; 2e h. 16e E *Niehorn*; men weet niet zeker of met de oudste vorm Haskerhorne bedoeld is, of Nieuwehorne. Betekenis 'nieuwe hoek', i.t.t. Oudehorne. Fri. *Nijhoarne*

- Inclusief oude schrijfwijzen, een vereiste voor interpretatie

Lexiconstructuur

familienamen

Bontekoe (Nederlandse Familienamenbank)

<http://www.meertens.knaw.nl/nfb/>

verklaring:

Ontleend aan een scheeps- of een huisnaam.

De om zijn reisjournaal bekend geworden Willem Ysbrantsz Bontekoe werd in 1587 te Hoorn gedoopt als zoon van Ysbrant Willems van Westzaan. Ysbrant en later zijn zoon Willem waren schipper van het schip De Bontekoe. Bovendien woonde de familie in een huis dat mogelijk een gevelsteen met de afbeelding van een bonte koe had. (+ verspreiding 1947 & 2007 + literatuur)

Winkler (1885): Koe, de Koe, en Bontekoe. “De bontekoe” is als uithangbord aan dorpskerbergen niet zeldzaam. Thomas Willemsz Bontekoe, een amsterdamsch burger van den jare 1578 droeg waarschijnlijk daar zynen naam af. En zeker was dit het geval met Willem Ysbrantsz. Bontekoe, de bekende oud-hollandsche Oostinjevaarder

Elektronische registratie

- Compleet (geen beperking ivm boekomvang)
- Onbeperkt verrijken
- Koppelen met andere bestanden
  - van dezelfde aard uit diverse bronnen
  - van verschillende aard, bv
    - Familienamen uit voornamen
    - Familienamen uit toponiemen
    - Toponiemen uit voor- of familienamen
  - Van geheel andere aard, bv sociaal-ekonomische gegevens, kartografische gegevens (postcodes, plaatscoördinaten)

Nieuw onderzoek

Door elektronische registraties en koppeling van gegevensbestanden is zeer veel nieuw onderzoek mogelijk

- in het bijzonder bevolkingsonderzoek in plaats van steekproeven van enkele duizenden voornamen
- maakt nieuwe *methoden* van onderzoek mogelijk

Beschikbaarheid

- Moeilijk (voor moderne bestanden)
  - Economische waarde
    - Telecom
    - Marketing
  - Privacy
    - Gemeentelijke basisadministratie

Moderne bestanden te koop

- Bedrijfsnamen
  - Benelux merkenbureau
- Straatnamen
  - Commercieel
- Toponiemen
  - Kadaster, top10, top50 kaartnamen
- Familienamen
  - Commercieel, telecom
- Adressenbestanden
  - Commercieel, zeer duur

Gemeentelijke BasisAdministratie

- Gegevens sinds 2000 beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek
- Behandelen we apart

Historische bestanden

- Worden in hoog tempo gedigitaliseerd
- Op allerlei terreinen
- Maar spellingsvariatie is groot
  - Burgerlijke stand vanaf 1811 (Genlias)
  - Bevolkingsregisters, poorterboeken
  - Adresboeken
  - Doop-, trouw- en begraafregisters
  - Notariele akten, transportakten
  - Militieregisters